

ΕΚΘΕΣΕΙΣ
ΤΩΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1950 ΚΑΙ 1951

Α'. Κατὰ τὸ ἔτος 1950.

Κατὰ τὸ λήγον ἔτος τὸ προσωπικὸν τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου ἐνισχύθη διὰ τῆς τοποθετήσεως τοῦ συντάκτου Κ. Ρωμαίου καὶ διὰ τῆς ἀποσπάσεως εἰς αὐτὸ δύο μουσικῶν, τοῦ Σπ. Σκιαδαρέση καὶ τοῦ Σπ. Περιστέρη, καθηγητῶν τῆς μουσικῆς εἰς σχολεῖα τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως. Διὰ τῆς ἀποσπάσεως ταύτης κατέστη δυνατὴ ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν τῆς προσηρητένης εἰς τὸ Ἀρχεῖον Ἐθν. Μουσικῆς Συλλογῆς.

Ἐκ τῶν δύο συντακτῶν, οἵτινες ἔλαβον ὑποτροφίαν παρὰ τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως, ὁ μὲν Δημ. Λουκάτος μετὰ ὑπερδιετέϊς σπουδὰς ἐν Παρισίοις ἐπανήλθε τὴν 28^{ην} Μαρτίου ἔ. ἔ. εἰς τὴν ἐν τῷ Ἀρχείῳ θέσιν του, ὁ δὲ Δημ. Πετρόπουλος συνεχίζει τὰς ἐν τῇ γαλλικῇ πρωτεύουσῃ σπουδὰς του.

Δυστυχῶς αἱ κενωθείσαι πρὸ τριετίας θέσεις γραφέων ἐν τῷ Ἀρχείῳ δὲν ἐπληρώθησαν εἰσέτι, ἡ δὲ παντελής ἀπὸ τοσούτου χρόνου ἔλλειψις γραφέων ἀποτελεῖ μέγα πρόσκομμα εἰς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἔργου ἡμῶν. Οὕτω πλὴν τοῦ Διευθυντοῦ καὶ τῶν ἀνωτέρω μνημονευομένων συντακτῶν καὶ μουσικῶν, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰργάσθησαν ἐν τῷ Ἀρχείῳ οἱ συντάκται Μαρία Ἰωαννίδου καὶ Γ. Σπυριδάκης καὶ ὁ ἀπεσπασμένος ἐκ τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καθηγητῆς Δ. Οἰκονομίδης. Ἄλλ' ἀπὸ τῆς 15^{ης} Σεπτεμβρίου ἐστερήθημεν τῆς ὑπηρεσίας τοῦ συντάκτου Γ. Σπυριδάκη, ἔνεκα τῆς ἀπασχολήσεως αὐτοῦ εἰς ἄλλην ἐργασίαν τῆς Ἀκαδημίας.

1. Πλουτισμὸς τῶν συλλογῶν τοῦ Ἀρχείου.

Καὶ κατὰ τὸ λήγον ἔτος οὐδεις διαγωνισμὸς πρὸς συλλογὴν λαογραφικοῦ ὕλικου προεκκηρύχθη καὶ οὐδεμία ἐγένετο ἀποστολὴ τοῦ προσωπικοῦ πρὸς εἰδικὰς ἐπὶ τόπου ἐρεῦνας. Ἀναπληρωσὶν τινα τῆς ἔλλειψεως ταύτης ἀπετέλεσεν ἡ ὑπὸ φοιτητῶν τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς συλλογὴ λαογραφικοῦ ὕλικου, ἡ γινομένη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Ἐρωτηματολογίων τοῦ Ἀρχείου πρὸς ὑποβολὴν εἰς τὸ Λαογραφ. Φροντιστήριον τοῦ καθηγ. Γ. Μέγα. Ἐκ τῆς ἐργασίας ταύτης προῆλθον 15 χειρόγραφα ἐκ σελ. 304, ἅτινα κατετέθησαν εἰς τὸ Λαογρ. Ἀρχεῖον ὑπ' ἀριθ. 1610, 1613-1615, 1619, 1620 καὶ 1623-1631. Ἔτερα 8 χ/φα ἐδωρήθησαν ὑπὸ φίλων τοῦ Λαογρ. Ἀρχείου ἧτοι 3 (ὑπ' ἀρ. 1611, 1616 καὶ 1617 ἐκ σελ. 58), περιέχοντα κείμενα λαϊκῆς μουσικῆς, καταγεγραμμένα εἰς βυζαντινὴν παρασημαντικὴν, ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Κ. Κώνστα, 2 (ὑπ' ἀριθ. 1621 καὶ 1622 ἐκ σελ. 36) ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀν. Καραναστάση, 2 (ὑπ' ἀριθ. 1609 καὶ 1612 ἐκ σελ. 72) ὑπὸ τοῦ συντάκτου

κ. Δημ. Οικονομίδου καὶ ἐν (ὑπ' ἀριθ. 1618 ἐκ σελ. 3) ὑπὸ τῶν κληρονόμων τοῦ μακαρίτου Δ. Λουκοπούλου. Εἰς ταῦτα δέον νὰ προστεθοῦν 3 χ/φα (ὑπ' ἀριθ. 1606, 1607 καὶ 1608), ἅτινα ἀπληροίωσαν διὰ σταχυολογίας λαογρ. ὕλης ἐκ χ/φων τοῦ Ἱστορ. Λεξικοῦ. Οὕτω εἰσῆχθησαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν ὄλῳ 26 χειρόγραφα ἐκ σελ. 677 (ἐναντι 14 χ/φων ἐκ σελ. 540 τοῦ παρελθόντος ἔτους), ἡ δὲ περιεχομένη εἰς αὐτὰ ὕλη, ἡ ὑποκειμένη εἰς ἀρίθμησιν, εἶναι: 75 ἄσματα, 49 δίστιχα, 617 παροιμιαί, 8 παραδόσεις, 11 μῦθοι καὶ παραμύθια, 94 αἰνίγματα, 2 ἐπωδαί, 90 τοπωνύμια, 50 ὀνόματα ζώων, 10 εὐχαί, ποικίλη δ' εἶναι καὶ ἡ ἄλλη ὕλη, ἀναφερομένη ἰδίᾳ εἰς τὴν γέννησιν, τὸν γάμον καὶ τὴν τελευτήν.

2. Ἀποδελτιώσεις λαογραφικῆς ὕλης.

Ἡ ἔλλειψις γραφῶν καὶ ἡ ἀπασχόλησις τῶν συντακτῶν εἰς ἐργασίας κατατάξεως καὶ ἐπεξεργασίας τῆς ἀποθησαυρισθείσης ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ὕλης περιώρισε τὴν ἀποδελτιωτικὴν ἐργασίαν εἰς τὸ ἐλάχιστον. Μόνον τρία ἐκ τῶν 140 ἀναποδελτιώτων χ/φων τοῦ Ἱστ. Λεξικοῦ καὶ ἐν ἐκ πολλῶν τοῦ Λαογρ. Ἀρχείου (ἀρ. 1571) ἐκ σελ. ἐν ὄλῳ 223, ὡς καὶ ἐν μόνον ἔντυπον, τὸ περὶ Μάνης καὶ Μανιατῶν βιβλίον τοῦ Ἀ. Πατσουράκου, ἠδυνήθημεν ν' ἀποδελτιώσωμεν, ἀπασχοληθέντος εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην τοῦ ἐπικ. ταξινόμου Δημ. Οἰκονομίδου. Ἡ σταχυολογηθεῖσα δ' ὑπ' αὐτοῦ ὕλη εἶναι: 55 ἄσματα, 15 δίστιχα, 55 παροιμιαί, 5 παραδόσεις, 2 παιδιαί, 9 εὐχαί, 31 παρωνύμια, 89 τοπωνύμια, 81 ὀνόματα ζώων καὶ φυτῶν, ὡς καὶ ποικίλη ἄλλη ὕλη, ἀναφερομένη εἰς τὰ ἔθιμα τοῦ λαοῦ. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἀντιγραφικὴ καὶ ἀποδελτιωτικὴ ἐργασία εἶναι οὐσιώδους δι' ἡμᾶς, ὡς καὶ διὰ πᾶν Ἀρχεῖον, σημασίας, διότι ἄνευ αὐτῆς ἡ ἀποκειμένη εἰς χειρογράφους καὶ ἐντύπους συλλογὰς ὕλη παραμένει ἀχρησιμοποίητος.

3. Κατάταξις καὶ μελέτη τοῦ ὕλικου.

Κατὰ τὰ λοιπὰ αἱ ἐργασίαι τοῦ Ἀρχείου περιστράφησαν εἰς τὴν συστηματικὴν κατάταξιν καὶ ἐπεξεργασίαν τῶν δημοτικῶν ἄσματων, τῶν παροιμιῶν καὶ τῶν μῦθων καὶ παραμυθίων τοῦ ἡμετέρου λαοῦ.

Εἰς τὴν κατάταξιν τῶν ἄσματων ἠσχολήθησαν οἱ συντάκται Γ. Σπυριδάκης καὶ Κ. Ρωμαῖος, καταταχθέντων ὑπὸ μὲν τοῦ πρώτου 696 ἄσματων, ὑπὸ δὲ τοῦ δευτέρου 189 ἄσματων. Εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν καταλληλοτέρων διὰ τὸ παρασκευαζόμενον ἀπάνθισμα ἄσματων, ἧτις προαπαιτεῖ συγκέντρωσιν καὶ μελέτην πασῶν τῶν γνωστῶν δημοσιευμένων καὶ ἀδημοσιευτῶν παραλλαγῶν ἐκάστου ἄσματος, κατέγινεν ἡ συντάκτρια Μ. Ἰωαννίδου, μελετήσασα 33 ἀκριτικὰ ἄσματα, εἰς τὸν ἔλεγχον δὲ τῆς γενομένης μέχρι τοῦδε ἐκλογῆς καὶ τὴν προπαρασκευὴν τῆς ἐκδόσεως ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἀρχείου. Εἰς τὴν κατάταξιν τῶν παροιμιῶν ἠσχολήθη ἀπὸ 28 Μαρτίου, ὅτε ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς διετοῦς ἐκπαιδευτικῆς του ἀδείας, ὁ συντάκτης Δ. Λουκάτος κατατάξας καὶ ταξιθετήσας 8402 παροιμιαί. Εἰς τὴν προπαρασκευὴν τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἐπιστημονικοῦ Καταλόγου τῶν ἑλληνικῶν παραμυθίων ἠσχολήθη ὁ ἐπικ. συντάκτης Δ. Οἰκονομίδης ἀναλύσας εἰς τὰ κύρια αὐτῶν στοιχεῖα 300 παραμύθια τῆς ἀνεκδότου συλλογῆς τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Ἀδ. Ἀδαμαντίου.

4. Ἐκδόσεις.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐπερατώθη ἡ ἔκδοσις τῶν Ζητημάτων τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας, ἐκτυπωθέντων τῶν δύο ὑπολειπομένων τευχῶν, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν λαϊκὴν λατρείαν, τὴν μαγειρίαν, τὴν μαντικὴν, τὴν ἀστρολογίαν καὶ μετεωρολογίαν καὶ τὴν δημώδη ἰατρικὴν. Ταῦτα συνταχθέντα ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἀρχείου πρὸς καθοδήγησιν τῶν συλλογῶν λαογραφικῆς ὕλης παρέχουν σαφῆ ὑπότυπωσιν τῶν θεμάτων τῆς λαογραφικῆς ἐρεύνης, διευκρινουμένων διὰ τῆς παραθέσεως χαρακτηριστικῶν παραδειγμάτων. Οὕτω εἰς χεῖρας τῶν ἐπιθυμούντων νὰ συμβάλουν εἰς τὴν λαογραφικὴν ἐξερεύνησιν τῆς Πατρίδος δὲν δίδεται ἀπλοῦν καὶ ξηρὸν ἐρωτηματολόγιον, ἀλλὰ πλήρες καὶ σαφὲς ὑπόδειγμα διὰ τε τὴν συλλογὴν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν κατάταξιν τῆς ὕλης.

Μὲ τὴν ἔκδοσιν τῶν Ζητημάτων τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας περατοῦται καὶ ἡ ἐκτύπωσις τοῦ τρίτου τόμου τῆς Ἑπετηρίδος τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου, περιέχοντος ἐργασίας τοῦ Διευθυντοῦ, τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Κ. Μαλιτζέου καὶ τῶν συντακτῶν Μ. Ἰωαννίδου καὶ Γ. Σπυριδάκη. Θὰ ἦτο δ' ἔτοιμος καὶ ὁ πέμπτος τόμος αὐτῆς, ἂν μὴ ἐκ τῆς μακρᾶς ἀπεργίας ἀνεκόπτετο ἡ πρόοδος τῆς ἐκτυπώσεως αὐτοῦ.

5. Ἐθνικὴ Μουσικὴ Συλλογὴ.

Τύχη ἀγαθὴ τὸ ἔτος τοῦτο εἶδε ἐγκαινιαζόμενον τὸ ἔργον τῆς περισυλλογῆς καὶ διασώσεως τῶν δημοδῶν μελωδιῶν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τοῦ ἔτους 1914 εἶχεν ἀνατιθεῖ ὑπὸ τῆς Πολιτείας εἰς τὴν ἰδρυθεῖσαν διὰ τοῦ νόμου 432 Ἐθνικὴν Μουσικὴν Συλλογὴν. Αὕτη εἶχε μὲν συγχωνευθῆ διὰ τοῦ ἀπὸ 14 Μαρτίου 1927 διατάγματος εἰς τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον, ἀλλ' ἠλείπει εἰδικευμένου εἰς τὴν μουσικολογίαν προσωπικοῦ δὲν ἠδυνήθη νὰ λειτουργήσῃ. Ἐκ τούτου καὶ τὸ φωνοληπτικὸν μηχανήμα, τὸ ὁποῖον ἐν ἔτει 1939 ἡ Ἀκαδημία δι' ἀδράς δαπάνης ἐπρομηθεύθη, παρέμενεν μέχρι τοῦδε ἐν ἀχρησίᾳ. Διὰ τοῦτο εὐγνωμοσύνη ὀφείλεται εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῆς Παιδείας, τὸν ἐγκρίναντα τὴν ἀπόσπασιν τῶν δύο μουσικῶν.

Ἐναρξίς τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐθνικῆς Μουσικῆς Συλλογῆς ἐγένετο τῇ 10ῃ Φεβρουαρίου. Συμφώνως πρὸς τὸ συνταχθὲν ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἀρχείου πρόγραμμα προκαταρκτικῶν ἐργασιῶν κατηρτίσθη ὑπὸ τοῦ Σπ. Σκιαδαρέση γενικὸς βιβλιογραφικὸς κατάλογος μουσικῆς λαογραφίας (κατὰ συγγραφεῖς καὶ τόπους), ὕλη δὲ μουσικὴ ἀπεδελτιώθη ἐκ τῶν μουσικῶν περιοδικῶν Μουσικῆς, Φόρμιγγος, Ἀρίωνος, Ὀρφέως, Λύρας, Ἀπόλλωνος Μουσηγέτου, Νέας Φόρμιγγος, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἐντύπων συλλογῶν Edw. Jones, Lyric Airs καὶ Weitzmann, Geschichte der griech. Musik κλπ. Οὕτω ἀπεδελτιώθησαν δι' ἀντιγραφῆς μουσικῶν καὶ ποιητικῶν κειμένων ὑπὸ μὲν τοῦ Σπ. Σκιαδαρέση εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν γραφὴν 179 ἄσμ., ὑπὸ δὲ τοῦ Σπ. Περιστέρη εἰς τὴν βυζαντ. παρασημαντικὴν 398 ἄσματα.

Ἐκ παραλλήλου τὸ προσωπικὸν τῆς Ἐθνικῆς Μουσικῆς Συλλογῆς ἐξησκήθη εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ φωνοληπτικοῦ μηχανήματος Telefunken τῇ βοήθειᾳ τοῦ κ. Ἰ. Διβόλη, τεχνικοῦ ὑπαλλήλου τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ραδιοφωνίας, οὕτω δ' ἠδυνήθημεν νὰ κάμωμεν ἑναρξιν καὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἔργου, δηλαδὴ τῆς συλλογῆς

δημωδῶν μελωδιῶν διὰ φωνοληψίας ἐπὶ δίσκων. Εἰς τοῦτο συνετέλεσεν ἡ Διεύθυνσις τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ραδιοφωνίας χορηγήσασα ἡμῖν 25 φωνοληπτικούς δίσκους καὶ ἐπιτρέψασα εἰς δύο τῶν τεχνικῶν αὐτῆς ὑπαλλήλων, τοὺς κ. Διβόλην καὶ Τσιριγώτην, ὅπως βοηθήσωσιν ἡμᾶς εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ φωνοληπτικοῦ ἡμῶν ἔργου. Ἐκ τούτου εὐχαρισταί ὀφείλονται εἰς τε τὸν Διευθυντὴν κ. Χ. Τσιγάντην καὶ τὸ προσωπικὸν τῆς Ραδιοφωνίας.

Ἀκολουθοῦντες εἶτα τὴν ἀρχήν, ὅτι οἱ τραγουδισταί, διὰ ν' ἀποδώσουν πιστῶς τὴν λαϊκὴν μας μουσικὴν, δὲν πρέπει ν' ἀπομακρύνονται τοῦ οἰκείου εἰς αὐτοὺς περιβάλλοντος, μετεφέρομεν τὸ μὴχάνημα ἡμῶν πρῶτον εἰς τὸν ἐν Καλλιθέᾳ συνοικισμὸν τῶν Ποντίων καὶ κατόπιν εἰς τὸν ἐν Ἀναστάσει Πειραιῶς (Ταμπουρία) συνοικισμὸν τῶν ἐκ Καππαδοκίας Σινασιτῶν καὶ Φλογητινῶν καὶ οὕτω ἀπετυπώσαμεν ἐπὶ 23 δίσκων 26 Ποντιακά, 24 Σινασίτικα καὶ 18 Φλογητινὰ τραγούδια. Προσπάθεια πρὸς καθορισμὸν τοῦ προσφορωτέρου διὰ τὰ ἑλληνικὰ τραγούδια συστήματος καταγραφῆς τῶν μελωδιῶν ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Σπ. Περιστέρη καταγραφαντος εἰς εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν γραφὴν δοκιμαστικῶς ποντιακὰς μελωδίας ἐκ πέντε δίσκων. Ἡ ἀπαρχὴ ἐγένετο, οἱ δ' οἰωνοὶ εἶναι αἴσιοι, παρέχοντες τὴν ἐλπίδα, ἂν ἐνισχυθῶμεν οἰκονομικῶς εἰς τὴν ἐνέργειαν ἀποστολῶν τοῦ προσωπικοῦ εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ τὰς νήσους τῆς Ἑλλάδος, ὅτι θὰ δυνηθῶμεν καὶ τὴν τελευταίαν ταύτην ὥραν νὰ περισυλλέξωμεν καὶ περισώσωμεν ἐκ τῆς φθορᾶς τὰς δημώδεις μελωδίας τοῦ ἡμετέρου λαοῦ.

6. Χρῆσις τῶν συλλογῶν τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου.

Χρῆσιν τῶν συλλογῶν τοῦ Ἀρχείου κατόπιν ἐπισήμου ἀδείας ἔκαμαν εἰς τὰς μελέτας των αἱ κ. Κατερίνα Κακούρη, Γεωργία Ταρσοῦλη καὶ οἱ καθηγηταὶ κ. Φ. Κουκουλῆς καὶ Ἰ. Παπαϊωάννου.

7. Βιβλιοθήκη.

Εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Ἀρχείου εἰσῆχθησαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο 82 βιβλία καὶ φυλλάδια (ἔναντι 33 τοῦ προηγουμένου ἔτους) καταγραφέντα εἰς τὸ βιβλίον εἰσαγωγῆς ὑπ' ἀριθ. 1822—1904. Ἐκ τούτων 5 προέρχονται ἐξ ἀγορᾶς, 4 ἐξ ἀνταλλαγῆς πρὸς τὴν Ἐπετηρίδα τοῦ Λαογρ. Ἀρχείου, 32 ἐκ δωρεᾶς τοῦ πολυτίμου φίλου τοῦ ἡμετέρου Ἀρχείου δ/ρος κ. Γ. Καζαβῆ, 5 ἐκ προσφορᾶς τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ 36 ἐκ δωρεᾶς συγγραφέων καὶ ἐκδοτῶν.

Ἀντίτυπα τῶν ἐκδόσεών των ἀπέστειλαν ἡμῖν ἡ Ἑλληνικὴ Λαογραφικὴ Ἐταιρεία, ἡ Ἐπιτροπὴ Ποντιακῶν Μελετῶν, ἡ Ἐταιρεία Κυπριακῶν Σπουδῶν, οἱ ἐκδοταὶ τῆς Ποντιακῆς Ἐστίας καὶ τοῦ Ποντιακοῦ Θεάτρου, ἡ Μπάγκειος Ἐπιτροπὴ καὶ οἱ Rheinhold Strömberg, καθηγητῆς ἐν Göteborg 2, Κ. Παπαγεωργίου 2, Γ. Μέγας 3, Φ. Δραγούμης 1, ὡς καὶ οἱ κύριοι Μ. Στεφανίδης, Ἀν. Βρόντης, Θ. Παπασπυροπούλου, Β. Κριμπᾶς, Μέλπω Μερλιέ, Ἀνθ. Παπαδόπουλος, Σπ. Μουσούρης, Γ. Ζερζελίδης, Σπ. Μελαῆς, Ἰ. Παμπούκης, Νύσσης Μεσσηνεῆς, Ἄρης Κωνσταντινίδης, Ἰ. Κουτσογιαννόπουλος, Χρ. Λεβάντας, Δ. Σαλαμάγκας, Γ. Βλαστός, Στ. Κυριακίδης, Ἀντ. Χατζῆς, C. Brouzas, Ἀ. Παπακώστας, Γ. Σπυριδάκης, Ξ. Ἀχογλου, Δ. Βαγιακάκος.

Εἴμεθα εὐγνώμονες πρὸς τοὺς εὐγενεῖς δωρητὰς καὶ ἰδιαιτέρως πρὸς τὸν ἐν Νέῳ Ὑόρκῃ ἐγκατεστημένον λόγιον ἱατρὸν κ. Γ. Καζαβὴν, ὅστις πρὸς τοῖς ἄλλοις κατέβαλεν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἡμετέρου Ἀρχείου καὶ τὰς συνδρομὰς μιᾶς 25ετίας εἰς τὸ περιοδικὸν Journal of American Folklore, ἀλλ' εἶναι εὐνόητον, ὅτι οὐδεμία εἰδικὴ βιβλιοθήκη δύναται ν' ἀνταποκριθῆ πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτῆς, ἂν ἔχη ἀπὸ ἐτῶν, ὡς ἡ τοῦ ἡμετέρου Ἀρχείου, ἀσυμπληροῦτος τὰς σειρὰς τῶν ἑλληνικῶν καὶ ξένων λαογραφικῶν περιοδικῶν.

Ἐλπίζοντες ὅτι θὰ καταστῆ εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον δυνατὸν νὰ πληρωθῶσιν αἱ κεναὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ἀρχεῖῳ ὀργανικαὶ θέσεις καὶ νὰ παραοχηθῶσιν ἡμῖν τ' ἀπαραίτητα διὰ τὴν προαγωγὴν τῶν ἐργασιῶν ἡμῶν μέσα, χαιρετίζομεν χαρμοσύνως τὸ ἐπὶ θύραις νέον ἔτος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7ῃ Δεκεμβρίου 1950.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου
Καθηγητὴς Γ. Α. ΜΕΓΑΣ

Β'. Κατὰ τὸ ἔτος 1951.

Τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον κατὰ μὲν τὸ πρῶτον ἐξάμηνον τοῦ λήγοντος ἔτους εἰργάσθη ἀπροσκόπτως, μολοντί δύο τῶν μονίμων αὐτοῦ συντακτῶν ἀπουσιάζουν ὁ μὲν εἰς Γαλλίαν, ὁ δὲ εἰς Ἀμερικὴν ἐπὶ ἐκπαιδευτικῇ ἀδείᾳ, αἱ δύο δὲ ὀργανικαὶ ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ θέσεις γραφῶν ἐξακολουθοῦν ἀπὸ πενταετίας νὰ παραμένουν κεναί. Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου, καταργηθέντος τοῦ Α. Ν. 250 τοῦ 1936, δυνάμει τοῦ ὁποίου ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἠδύνατο ν' ἀποσπᾷ εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ αὐτῆς Ἀρχεῖα μέχρι πέντε λειτουργῶν τῆς Ἐκπαιδεύσεως, τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον ἔσπερὴ τῶν ὑπηρεσιῶν τριῶν ἀπεσπασμένων εἰς αὐτὸ ὑπαλλήλων, τοῦ καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ἐυλοκάστρῳ γυμνασίου Δ. Οἰκονομίδου καὶ τῶν διδασκάλων τῆς μουσικῆς Σπ. Σκιαδαρέση καὶ Σπ. Περισιτέρη. Ἐκ τούτου αἱ ἐργασίαι τοῦ Ἀρχείου κατὰ τὸ δευτέρον ἐξάμηνον ὑπελείφθησαν πολὺ ἔναντι τῶν τοῦ πρώτου, ἡ δὲ Ἐθνικὴ Μουσικὴ Συλλογὴ ἔπαυσε ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου λειτουργοῦσα, τοῦ φωνοληπτικοῦ αὐτῆς μηχανήματος κλεισθέντος καὶ πάλιν εἰς τὰς θήκας του.

Ἀποστολὴ πρὸς συλλογὴν λαογραφικοῦ ὕλικου ἐνηργήθη μόνον μία εἰς Ἡπειρον τῇ χορηγίᾳ τῆς Μπαγκείου Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία διέθεσε πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον 6 ἑκατομ. δραχμῶν. Ἡ ἀποστολὴ αὕτη ἀνετέθη εἰς τὸν ἐπίκουρον συντάκτην Δ. Οἰκονομίδην καὶ εἰς τὸν μουσικὸν Σπ. Περισιτέρην. Οὗτοι μεταβάντες κατ' Αὔγουστον εἰς Ἰωάννινα συνέλεξαν παρὰ χωρικῶν καταγομένων ἐκ διαφόρων χωριῶν τῶν περιοχῶν Ἀργυροκάστρου, Χιμάρων καὶ Πρεμετῆς ὁ μὲν πρῶτος ποικίλην λαογραφικὴν ὕλην ἐκ σελίδων 417, ἣτις κατετέθη εἰς τὸ Ἀρχεῖον ὑπ' ἀριθ. χ/φ. 1665, ὁ δὲ δεύτερος 77 βορειοηπειρωτικὰ τραγούδια, τὰ ὁποῖα ἐνέγραψεν ἐπὶ 20 δίσκων διὰ τοῦ φωνοληπτικοῦ ἡμῶν μηχανήματος Telefunken. Ἔτερα 21 ἄσματα, ἀποτυπωθέντα ὡσαύτως ἐν Ἰωαννίνοις ἐπὶ φωνοταινιῶν διὰ μηχανήματος Magnetophon ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ἐθν. Ἰδρύματος Ραδιοφωνίας, στενῶς συνεργασθείσης μετὰ τῆς ἡμετέρας ἀποστολῆς, εὐγενῶς παρεχωρήθησαν πρὸς μελέτην εἰς τὴν Ἐθν. ἡμῶν Συλλογὴν.

Οὕτω τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον καὶ ἡ Ἐθν. Μουσ. Συλλογὴ ἐπλουτίσθησαν δι' ἀξιολογωτάτου ὕλικου ἐκ περιμαχίτου τμήματος τῆς προσφιλοῦς Βορείου Ἠπείρου. Ὅθεν εὐχαριστίαι ὀφείλονται καὶ εἰς τὴν Μπάγκειον Ἐπιτροπὴν διὰ τὴν πατριωτικὴν αὐτῆς δωρεάν καὶ εἰς τὸ Ἐθν. Ἰδρυμα Ραδιοφωνίας διὰ τὴν πολύτιμον αὐτοῦ συνεργασίαν εἰς τὸ ἔργον τῆς περισυλλογῆς καὶ διασώσεως τῶν μελωδιῶν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Αἱ συλλογαὶ τοῦ Λαογραφ. Ἀρχείου ἐπλουτίσθησαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο καὶ δι' ἄλλων 53 χειρογράφων, ἔξ ὧν 2, τὰ ὑπ' ἀριθ. 1684 Α'-Β' καὶ 1685 Β' ἐκ σελ. 654+569, καταρτισθέντα κατὰ τὰ ἔτη 1857 καὶ 1858 ὑπὸ τοῦ Ἀμοργίνου σχολάρχου Ἐμμ. Ἰωαννίδου ἐδωρήθησαν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς ἐν Ἀθῆναις Ἀρχαιολογ. Ἐταιρείας, 7 (τὰ ὑπ' ἀρ. 1632. 1639. 1666. 1670 — 1673 ἐκ σελ. 194) ὑπὸ τῶν κ. Ἰ. Καλλέρη, Δ. Χατζηαμάλλου, Ι. Σαλαμάγκα, Κ. Κοντοῦ, Β. Λίβα Ἀ. Λεκοπούλου καὶ Ἀχ. Βάντζου, 41 (τὰ ὑπ' ἀρ. 1633—38. 1640—1664. 1674—1683 ἐκ σελ. 638) προέρχονται ἐκ φοιτητικῶν ἐργασιῶν τοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Λαογραφικοῦ Φροντιστηρίου τοῦ Καθηγητοῦ Γ. Α. Μέγα, καὶ 3 (ὑπ' ἀρ. 1667 — 1669 ἐκ σελ. 43) κατηρτίσθησαν ἐκ καταγραφῆς τῶν μουσικῶν κειμένων ἄσμάτων φωνογραφηθέντων κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος.

Οὕτω εἰσῆχθησαν ἐν ὄλῳ 54 χειρογραφα ἐκ σελ. 2475 (ἔναντι 26 χ/φ. ἐκ σελ. 677 τοῦ παρελθόντος ἔτους), ἡ περιεχομένη δὲ εἰς αὐτὰ ὕλη εἶναι ἄσματα 661, δίστιχα 6719, παροιμίαι 574, παραμῦθια 50, παραδόσεις 28, αἰνίγματα 274, ἐπιδαι 27, παιδιαὶ 10 καὶ ποικίλη ὕλη, ἀναφερομένη εἰς τὴν λαϊκὴν λατρείαν, τὸ παιδίον, τὸν γάμον καὶ τὸν θάνατον.

Ἐλλείπει γραφέων ἡ ἀποδελτιωτικὴ ἐργασία περιορίσθη εἰς τὸ ἐλάχιστον, ἀποδελτιωθέντων ὑπὸ τοῦ Δ. Οἰκονομίδου 3 μόνον χειρογράφων (ἀρ. 1585, 1609 καὶ 1612 ἐκ σελ. 194), μολονότι αἱ ἀντιγραφικαὶ ἐργασίαι εἶναι οὐσιώδους δι' ἡμᾶς σημασίας. Ἀπεδελτιώθησαν ἄσματα 54, δίστιχα 564, παροιμίαι 302, παραμῦθια 10, παραδόσεις 10, αἰνίγματα 91 καὶ ὕλη ἀναφερομένη εἰς τὴν λαϊκὴν λατρείαν. Αἱ λοιπαὶ ἐργασίαι τοῦ Ἀρχείου περιεστράφησαν εἰς τὴν συστηματικὴν κατὰτάξιν καὶ ἐπεξεργασίαν τῆς ἀποθησαυριθείσης ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ὕλης. Κατετάχθησαν ἄσματα μὲν 1077 ἤτοι 1005 ὑπὸ Γ. Σπυριδάκη, 47 ὑπὸ Μαρ. Ἰωαννίδου καὶ 25 ὑπὸ Κ. Ρωμαίου, παροιμίαι δὲ 13470 ὑπὸ Δ. Λουκάτου, 99 δὲ παραμυθίων τῆς συλλογῆς Ἀδαμαντίου παρεσκευάσθη ἡ κατάταξις ὑπὸ Δ. Οἰκονομίδου.

Πρὸς τούτοις ἐμελετήθησαν ὑπὸ τῆς Μαρ. Ἰωαννίδου 10 ἀκριτικὰ ἄσματα πρὸς ἐκλογὴν τῶν καταλληλοτέρων παραλλαγῶν διὰ τὸ παρασκευαζόμενον ἀπάνθισμα ἐκλεκτῶν ἄσμάτων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐπερατώθη ἡ ἐκδοσις τοῦ Ε' τόμου τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Λαογρ. Ἀρχείου τῶν ἐτῶν 1945—49, ἀποτελεσθέντος ἐκ 19 τυπογρ. φύλλων. Εἰς τοῦτον πλὴν ἄλλων ἐργασιῶν περιελήφθη καὶ πλήρης βιβλιογραφία τῆς ἑλληνικῆς Λαογραφίας τῶν ἐτῶν 1939—47. Προσέτι ἤρχισεν ἡ ἐκτύπωσις τοῦ βου τόμου τῆς Ἐπετηρίδος τῶν ἐτῶν 1950—51, ἐκτυπωθέντων 5 τυπογρ. φύλλων μὲ ἐργασίας τῶν συντακτῶν Δ. Οἰκονομίδου, Γ. Σπυριδάκη καὶ Κ. Ρωμαίου.

Ἡ Ἐθνικὴ Μουσικὴ Συλλογὴ συνέχισε τὸ ἀπὸ Φεβρουαρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀρξάμενον ἔργον τῆς ἀξήσασα τὴν συλλογὴν αὐτῆς διὰ 99 ἁσμάτων, φωνογραφήθέντων ἐπὶ δίσκων ἐν Ἡλείῳ. Οἱ ἐν αὐτῇ ἐργαζόμενοι μουσικοὶ Σπ. Σκιαδαρέσης καὶ Σπ. Περιστέρης κατέγιναν εἰς τὴν ἀποδελτίωσιν τοῦ μουσικοῦ καὶ ποιητικοῦ κειμένου 266 ἁσμάτων, δημοσιευμένων εἰς διάφορα βιβλία καὶ περιοδικά. Ἀντεγράφησαν ὑπὸ μὲν τοῦ πρώτου 97 ἁσματα καταγεγραμμένα εἰς εὐρωπ. μουσικὴν γραφὴν, ὑπὸ δὲ τοῦ δευτέρου 169 εἰς βυζαντ. παρασημαντικὴν. Προσέτι ὁ κ. Περιστέρης ἠσχολήθη εἰς τὴν μεταγραφὴν δημοτικῶν ἁσμάτων ἐκ τῆς βυζαντινῆς παρασημαντικῆς εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν γραφὴν μεταγράφας 247 ἁσματα, ἐκ τούτων δὲ 145 ἐκαθορογραφήθησαν ὑπὸ τοῦ κ. Σκιαδαρέση. Τέλος ἀμφότεροι ἠσχολήθησαν εἰς τὴν μελέτην τοῦ καταλληλοτέρου συστήματος καταγραφῆς καὶ ἀποδόσεως τῶν ἑλληνικῶν μελωδιῶν διὰ τῆς εὐρωπαϊκῆς γραφῆς, καταγραφέντων ἐκ δίσκων τῆς Ἐθνικῆς Μουσικῆς Συλλογῆς ὑπὸ μὲν Σπ. Σκιαδαρέση 7 Καπαδοκιῶν, ὑπὸ δὲ Σπ. Περιστέρη 7 Ποντιακῶν ἁσμάτων.

Εἶναι τῇ ἀληθείᾳ μέγα ἀτύχημα, ὅτι ἐκ τῆς καταργήσεως τοῦ περὶ ἀποσπάσεως ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν νόμου ἡ Ἐθνικὴ Μουσικὴ Συλλογὴ ἀποστερεῖται εἰς αὐτὰ τὰ πρῶτα γενναῖα βήματά της τοῦ εἰδικευθέντος ἤδη εἰς τὰς ἐργασίας της προσωπικοῦ καὶ διακόπτεται οὕτω τὸ ἔργον τῆς περισυλλογῆς καὶ μελέτης τῆς μουσικῆς κληρονομίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Χρῆσιν τῶν συλλογῶν τοῦ Ἀρχείου ἔκαμαν εἰς τὰς μελέτας των αἱ κ. Κ. Κακούρη, Γ. Ταρσούλη καὶ Μ. Mathieu καὶ οἱ κύριοι Ἰ. Κακριδῆς καὶ Ἐνισλείδης.

Εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Ἀρχείου εἰσῆχθησαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο 195 βιβλία καὶ φυλλάδια (ἔναντι 82 τοῦ προηγουμένου ἔτους). Ἐκ τούτων 12 προέρχονται ἐξ ἀγορᾶς, 5 ἐξ ἀνταλλαγῆς πρὸς τὴν Ἐπετηρίδα τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου, 8 ἐκ προσφορᾶς τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ 170 ἐκ δωρεῶν.

Οὕτω τὸ ἐρχόμενον ἔτος εὐρίσκει τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον μὲ μεγάλας εἰς ἐπιστημονικὸν προσωπικὸν καὶ γραφεῖς ἐλλείψεις, αἱ ὁποῖαι πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ πληρωθῶσιν, ἵνα καταστῇ δυνατὸν καὶ τὸ ἔργον τῆς ἀποδελτιώσεως καὶ κατατάξεως τῆς συγκεντρωθείσης εἰς χειρογράτους συλλογὰς λαογραφικῆς ὕλης νὰ προαχθῇ καὶ αἱ ἐργασίαι τῆς ὅλως ἐρημωθείσης Ἐθν. Μουσ. Συλλογῆς νὰ ἐπαναληφθῶσι, διοριζόμενον μονίμως τοῦ δι' αὐτὴν προβλεπομένου ὀργανικοῦ προσωπικοῦ. Πρέπει δ' ἐπὶ τούτοις νὰ ληφθῇ ἐν καιρῷ πρόνοια, ἵνα κατὰ τὸ προσεχές ἔτος ἐπαναληφθῶσι καὶ οἱ λαογραφ. διαγωνισμοὶ καὶ αἱ ἀποστολαὶ τοῦ προσωπικοῦ δι' εἰδικὰς ἐπὶ τόπου ἐρεῦνας, διὰ τῶν ὁποίων κατὰ τὰ πρὸ τοῦ πολέμου ἔτη τόσον πλουσία ὕλη συνεκομίσθη εἰς τὸ Ἀρχεῖον διότι ὁ πλουτισμὸς αὐτοῦ διὰ νέων συλλογῶν καὶ ἡ ἀπακρίβωσις τοῦ ὕλικου δι' εἰδικῶν ἐρευνῶν παραμένει πάντοτε εἰς ἐκ τῶν κυρίων, ἂν μὴ ὁ κυριώτατος σκοπὸς τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου.

Μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι αἱ ἀνάγκαι αὗται τοῦ Ἀρχείου θὰ πληρωθοῦν χαιρετίζομεν τὸ νέον ἔτος 1952.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 23ῃ Δεκεμβρίου 1951

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου
Καθηγητῆς Γ. Α. ΜΕΓΑΣ